

Αρ. Φακ.: Α/Π 1341/2019

Έκθεση Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων αναφορικά με τον ρόλο και τους χειρισμούς των
Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας και της Αστυνομίας σε υπόθεση
αποξένωσης παιδιών από τη μητέρα τους

Προϊστάμενη: Μαρία Χριστοφόρου
Ερευνούσα Λειτουργός: Μελίνα Τριγγίδου

Λευκωσία 5 Αυγούστου, 2020

A. Περιγραφή Παραπόνου

- (1) Η κα.ΧΧΧ, υπέβαλε¹ στο Γραφείου μου παράπονο σε σχέση με την παράλειψη, όπως υποστήριξε, των εμπλεκόμενων υπηρεσιών να παρέμβουν αποτελεσματικά σε υπόθεση που αφορά παρακοή Διατάγματος επικοινωνίας του πρώην συζύγου της, με τα δύο ανήλικα παιδιά τους με αποτέλεσμα αποξένωσής της από αυτά.
- (2) Ειδικότερα, με βάση εκ συμφώνου προσωρινό Διάταγμα του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λευκωσίας ημερ. 20/11/2018, ως τόπος διαμονής των παιδιών, ορίστηκε ο εκάστοτε τόπος διαμονής της μητέρας, ενώ η επικοινωνία του πατέρα τους με αυτά καθοριζόταν ρητά στο διάταγμα. Με βάση την παράγραφο (3) του εν λόγω προσωρινού διατάγματος: «Η καθ' ης η αίτηση (παραπονούμενη) Διατάσσεται όπως παραδίδει τα ως άνω ανήλικα τέκνα στον αιτητή (πρώην σύζυγος της παραπονούμενης) στην οικία της και όπως τα παραλαμβάνει από τον αιτητή στην οικία της και ο αιτητής Διατάσσεται όπως τα παραλαμβάνει από την Καθ' ης η Αίτηση στην οικία της και όπως τα επιστρέφει στην Καθ' ης η Αίτηση στη οικία της [...].»
- (3) Με βάση την οπισθογράφηση στο εν λόγω Διάταγμα, εάν οποιοσδήποτε από τους διάδικους στη διαδικασία αμελούσε να συμμορφωθεί με το περιεχόμενο του Διατάγματος, υπόκειντο σε σύλληψη.
- (4) Θέση της παραπονούμενης ήταν ότι, από τον Ιανουάριο 2019 εξαιτίας ενεργειών παρακοής του σχετικού διατάγματος από πλευράς του πρώην συζύγου της, οι ώρες επικοινωνίας της με τα παιδιά της μειώθηκαν δραστικά, ενώ, από τον Μάρτιο 2019, διακόπηκε εντελώς η επικοινωνία της με τα παιδιά της, τα οποία διαμένουν, έκτοτε, μαζί με τον πατέρα τους, κατά παράβαση του

¹ Με επιστολή ημερ. 29/7/2019.

σχετικού διατάγματος, ενώ όταν αυτός απουσιάζει, τα παιδιά παραμένουν με άλλα μέλη της οικογένειάς του.

(5) Στις 25/10/2019, εκδόθηκε οριστικό Διάταγμα από το Οικογενειακό Δικαστήριο Λευκωσίας, με βάση το οποίο η φύλαξη και φροντίδα των παιδιών ανατέθηκε στην παραπονούμενη και ως τόπος διαμονής τους, ορίστηκε ο εκάστοτε τόπος διαμονής της. Με βάση την οπισθογράφιση στο εν λόγω διάταγμα, εάν οποιοσδήποτε από τους διάδικους στη διαδικασία αμελούσε να συμμορφωθεί με το περιεχόμενο του Διατάγματος, υπόκειντο σε σύλληψη.

(6) Η παραπονούμενη αποτάθηκε επανειλημμένα στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) και στην Αστυνομία, καταγγέλλοντας τις συνεχείς παρακοές του Διατάγματος από πλευράς του πρώην συζύγου της χωρίς κανένα αποτέλεσμα. Θέση της είναι ότι η παράλειψη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών να παρέμβουν αποτελεσματικά για σκοπούς εφαρμογής, όσων το σχετικό δικαστικό διάταγμα προβλέπει, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί και ευνοεί τη συνέχιση της αποξένωσής της από τα παιδιά με σοβαρά αρνητικά επακόλουθα στο καλώς νοούμενο συμφέρον τους.

B. Έρευνα – Θέσεις Υπηρεσιών - Διαπιστώσεις

(7) Στα πλαίσια της διερεύνησης της υπόθεσης, στάλθηκαν σχετικές επιστολές με την ένδειξη «*Εξαιρετικά Επείγον*» τόσο στην Αστυνομία² όσο και τις ΥΚΕ³, με τις οποίες ζήτησα να πληροφορηθώ για τους χειρισμούς των υπηρεσιών αυτών σε σχέση με το θέμα.

² Αρχική επιστολή προς Αρχηγό Αστυνομίας ημερ. 1/8/2019.

³ Αρχική επιστολή προς Διευθύντρια ΥΚΕ ημερ. 24 Σεπτεμβρίου 2019.

(8) Όπως, δε, υπογράμμισα στις επιστολές μου, η φύση της υπόθεσης απαιτούσε την άμεση παρέμβαση των εμπλεκόμενων αρχών για την αποκατάσταση της επικοινωνίας της μητέρας με τα παιδιά της και την εφαρμογή του σχετικού δικαστικού διατάγματος, υπό το φως της ανάγκης για τη διασφάλιση του καλώς νοούμενου συμφέροντος των παιδιών.

(9) Η όποια, δε, καθυστέρηση στην αποκατάσταση της επαφής της μητέρας με τα παιδιά της επηρεάζει αρνητικά την ψυχολογία των παιδιών, την εξέλιξη της οποίας κανένας δεν είναι σε θέση να προβλέψει.

❖ Χειρισμοί - Θέσεις Αστυνομίας

(10) Από τη μέχρι στιγμής αλληλογραφία μου με την Αστυνομία⁴ καθώς και από στοιχεία που προσκόμισε στο Γραφείο μου η παραπονούμενη, προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Στον Κεντρικό Αστυνομικό Σταθμό Λευκωσίας (μεταξύ 27/6/2018 και 1/7/2019) εντοπίστηκαν γύρω στις 60 καταχωρήσεις στο ηλεκτρονικό ημερολόγιο παραπόνων, που έγιναν από την κα. ΧΧΧ σε σχέση με παρακοές του δικαστικού διατάγματος από τον πρώην σύζυγό της.
- Για τις παρακοές έχουν σχηματιστεί ποινικοί φάκελοι με στοιχεία [...], [...] και [...], οι οποίες περιλαμβάνουν 7 από τις 60 καταχωρήσεις στο ημερολόγιο παραπόνων, αφού μόνο για αυτές η κα. ΧΧΧ προέβει σε γραπτό παράπνο.
- Οι δυο από αυτές, είχαν (κατά τον κρίσιμο χρόνο) διαβιβαστεί από την Εισαγγελία στο Δικαστήριο και αναμενόταν να δοθεί αριθμός υπόθεσης και να οριστεί ημερομηνία εκδίκασής τους.

⁴ Απαντητικές επιστολές Αστυνομία ημερ. 5/9/2019, 30/9/2019 και 20/2/2020.

- Η τρίτη υπόθεση είχε ήδη καταχωρηθεί στο Δικαστήριο και οριστεί για ακρόαση.
- Στις 19/7/2019 και 16/8/2019 η κα ΧΧΧ κατήγγειλε, εκ νέου, τον πρώην σύζυγό της για παρακοή διατάγματος, υποθέσεις που κατά τον κρίσιμο χρόνο, βρισκόνταν υπό διερεύνηση.
- Διερευνήθηκαν ακόμα δυο καταγγελίες της κας. ΧΧΧ εναντίον του πρώην συζύγου της, από τον Αστυνομικό Σταθμό Ομορφίτας, οι οποίες αφορούσαν αδικήματα κατά παράβαση του περί Βίας στην Οικογένεια Νόμο, οι οποίες καταχωρήθηκαν στο Δικαστήριο και βρίσκονται υπό εκδίκαση.
- Στις 10/2/2020, η κα.ΧΧΧ υπέβαλε νέα καταγγελία για παραβίαση του δικαστικού διατάγματος από τον πρώην σύζυγό της και εναντίον του τελευταίου σχηματίστηκε νέα υπόθεση.
- Στα πλαίσια διερεύνησης της υπόθεσης αυτής, και λόγω της συνεχούς παραβίασης του σχετικού δικαστικού διατάγματος, η Αστυνομία αποτάθηκε στις 11/2/2020, στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας, με αίτημα έκδοσης εντάλματος σύλληψης εναντίον του εμπλεκόμενου και για έκδοση διατάγματος απομάκρυνσής του.
- Το Δικαστήριο απέρριψε και τα δυο αυτά αιτήματα.
- Ενόψει τούτου, και μετά από σχετική επιστολή των δικηγόρων της παραπονούμενης προς την Αστυνομία και τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, η ίδια η Αστυνομία αποτάθηκε γραπτώς στον Γενικό Εισαγγελέα για οδηγίες ως προς τον περαιτέρω χειρισμό του θέματος.

(11) Γενικά η Αστυνομία σημειώνει ότι:

- Για την άσκηση Αστυνομικών εξουσιών και, ειδικότερα, για τη διερεύνηση του αδικήματος της ανυπακοής σε νόμιμες διαταγές (α.137 Ποινικού Κώδικα) σημαντικό είναι το περιεχόμενο ενός διατάγματος επικοινωνίας να καθορισθεί ότι είναι προστακτικό (και όχι απλά ρυθμιστικό).
- Η τυποποιημένη οπισθογράφηση, αφ' εαυτού δεν νομιμοποιεί άσκηση Αστυνομικών εξουσιών.
- Η εκτέλεση των διαταγμάτων εναπόκειται στις διάδικες πλευρές που διατάζονται ανάλογα από το Δικαστήριο.
- Σε περίπτωση καταγγελιών για ανυπακοή/παρακοή, η Αστυνομία διερευνά υπόθεση ανυπακοής εναντίον της πλευράς που παραβιάζει την προσταγή του Δικαστηρίου, κάτι που έγινε και στην παρούσα περίπτωση.
- Ο ρόλος και οι αρμοδιότητες της Αστυνομίας στη Διαχείριση/Διερεύνηση περιπτώσεων/υποθέσεων ανυπακοής διαταγμάτων επικοινωνίας, καθορίζονται από σχετικές οδηγίες του Αρχηγού Αστυνομίας ή/και του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και επικαιροποιούνται αναλόγως των εξελίξεων.
- Απώτερος Στόχος της Αστυνομίας είναι η εφαρμογή τέτοιας φύσεως διαταγμάτων και η μείωση των αρνητικών επιπτώσεων από τη μη εφαρμογή τους.
- Ως προς την αποτελεσματικότερη διαχείριση τέτοιων περιπτώσεων, κυρίως ιδιάζουσων όπως η παρούσα, προωθείται η πολυθεματική συνεργασία και η συνδιαχείριση με άλλες αρμόδιες υπηρεσίες.
- Αναφέρεται, ενδεικτικά, η πρόθεση της Αστυνομίας για συμπερίληψη ειδικής πρόνοιας που θα διέπει το θέμα της συνεργασίας μεταξύ ΥΚΕ και Αστυνομίας, στην επίδοση/εκτέλεση διαταγμάτων φύλαξη/φροντίδας παιδιού, σε ειδική συμφωνία μεταξύ των δυο υπηρεσιών που βρίσκεται σε εξέλιξη.

(12) Όσον αφορά τον ρόλο και τις αρμοδιότητες της Αστυνομίας στη διαχείριση περιπτώσεων ανυπακοής διαταγμάτων επικοινωνίας, σχετικές είναι οι ακόλουθες Εγκύκλιοι, οι οποίες τέθηκαν υπόψη μου στα πλαίσια άλλης έρευνάς μου.

(13) Η Εγκύκλιος της Αστυνομίας ημερ. 29/1/2008 με τίτλο «Παρακοές Διαταγμάτων Οικογενειακών Δικαστηρίων», προέκυψε στη βάση Γνωμάτευσης της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας⁵. Σύμφωνα με την Εγκύκλιο:

«2. Η παρακοή αναγκαστικού, διατακτικού ή απαγορευτικού Διατάγματος Οικογενειακού Δικαστηρίου συνιστά ποινικό αδίκημα κατά παράβαση του άρθρου 137 του Ποινικού Κώδικα. Τούτο ισχύει και σε περιπτώσεις τέτοιων προσωρινών Διαταγμάτων. Σε περιπτώσεις καταγγελιών για παρακοές τέτοιων διαταγμάτων, η Αστυνομία να προχωρεί σε ταχεία ποινική διερεύνηση ή/και σε σύλληψη του υπόπτου προς αποκατάσταση της νομιμότητας και για υποστήριξη του ατόμου υπέρ του οποίου εκδόθη το Διάταγμα.

3. Σε περιπτώσεις καταγγελιών για παρακοή ρυθμιστικού Διατάγματος η ενδιαφερόμενη πλευρά να συμβουλεύεται να αποστέίνεται για καταγγελία στο Δικαστήριο που εξέδωσε το Διάταγμα.

4. [...] Το κατά πόσο ένα Διάταγμα είναι απαγορευτικό ή όχι καθορίζεται από το περιεχόμενό του και ειδικά από το κατά πόσο αυτό απαγορεύει ή διατάσσει κάτι συγκεκριμένο. Στις περιπτώσεις αμφιβολίας ως προς την απαγορευτική ή ρυθμιστική φύση ενός Διατάγματος τα μέλη μας να επικοινωνούν με το Γραφείο Χειρισμού Θεμάτων Βίας στην Οικογένεια ή με τις Εισαγγελίες Επαρχιών ή με τη Νομική Υπηρεσία.

---

⁵ Γνωμάτευση ημερ. 10/1/2008 με θέμα: «Διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθείται σε περιπτώσεις παρακοής διαταγμάτων».

5. Τονίζεται ότι η Αστυνομία δεν είναι ορθό να παραμένει αμέτοχη σε περιπτώσεις παρακοής απαγορευτικών Διαταγμάτων Οικογενειακών Δικαστηρίων εφόσον αυτές συνιστούν ποινικό αδίκημα.»

(14) Στην Εγκύκλιο της Αστυνομίας ημερ. 18/3/2015⁶ διευκρινίζεται ότι τα διατακτικά/αναγκαστικά/απαγορευτικά διατάγματα αναγνωρίζονται συνήθως από το περιεχόμενό τους και τη χρήση των λέξεων όπως «διατάσσεται», «υποχρεούται», «θα πρέπει».

Όπως, μεταξύ άλλων, αναφέρεται, στην Εγκύκλιο: «Η παρακοή τέτοιων διαταγμάτων, συνιστά ποινικό αδίκημα «παρακοή σε νόμιμες διαταγές» κατά παράβαση του άρθρου 137 του Ποινικού Κώδικα. Σημειώνεται ότι το Οικογενειακό Δικαστήριο τείνει πλέον να εκδίδει διατακτικά/αναγκαστικά/απαγορευτικά διατάγματα παρά ρυθμιστικά. Συνεπώς, με την καταγγελία παρακοής τέτοιου διατάγματος, η Αστυνομία θα πρέπει να προχωρά στην έκδοση εντάλματος σύλληψης εναντίον προσώπου που δεν συμμορφώνεται στο διάταγμα του Δικαστηρίου, αφού αξιολογήσει τα περιστατικά της κάθε περίπτωσης. Κατά τη σύλληψη, θα πρέπει να εφαρμόζονται οι πρόνοιες της Αστυνομικής Διάταξης 5/18 (παρ. Β3), δηλαδή να αποφεύγεται η σύλληψη γονέα στην παρουσία των παιδιών του κάτω των 18 χρονών και η χρήση χειροπέδων και να επιδεικνύεται η ανάλογη ευαισθησία.»

(15) Σχετική είναι και Εγκύκλιος ημερ. 26/8/2019⁷ στην οποία τονίζεται ότι η ανυπακοή σε Προστατικό Διάταγμα Επικοινωνίας Οικογενειακού Δικαστηρίου συνιστά ποινικό αδίκημα και, ως εκ τούτου, «η Αστυνομία νομιμοποιείται, είναι αρμόδια και οφείλει να προχωρά σε ποινική διερεύνηση εναντίον του ατόμου το οποίο παρακούει το Διάταγμα ή/και στη σύλληψη του υπόπτου, αν αυτό είναι αναγκαίο.»

⁶ Με τίτλο «Εκτέλεση Διαταγμάτων Οικογενειακού Δικαστηρίου από την Αστυνομία».

⁷ Με τίτλο «Ανυπακοή Διαταγμάτων Οικογενειακού Δικαστηρίου για επικοινωνία γονέων-παιδιών».

Σημειώνεται, περαιτέρω, ότι «ο προστατικός χαρακτήρας ενός Διατάγματος Επικοινωνίας δεν καθορίζεται από την τυποποιημένη οπισθογράφηση του, αλλά από το καθ' αυτό περιεχόμενο. Στην προκειμένη περίπτωση, πέραν της ρύθμισης/καθορισμού των επικοινωνιών (πχ μέρες και ώρες), το Δικαστήριο προστάζει τις διάδικες πλευρές (πχ γονείς) να ενεργούν κατά τρόπο συγκεκριμένο (πχ παραλαμβάνουν/παραδίδουν το παιδί κατά τον χρόνο έναρξης/λήξης της κάθε επικοινωνίας από/σε συγκεκριμένο χώρο).»

Όπως υπογραμμίζεται στην παράγραφο 5 της Εγκυκλίου αυτής: «Σε καμιά περίπτωση τα μέλη μας που διαχειρίζονται τέτοιες καταγγελίες να παραμένουν αμέτοχα, ιδιαίτερα όταν διαπιστώνεται επανειλημμένη, ηθελημένη και κακόπιστη παράλειψη συμμόρφωσης με τις πρόνοιες του διατάγματος.»

❖ Χειρισμοί Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας

(16) Οι θέσεις των ΥΚΕ σε σχέση με την υπόθεση τέθηκαν πρόσφατα υπόψη μου⁸, οι οποίες, εκ παραδρομής, όπως ενημερώθηκα, δεν μου διαβιβάστηκαν νωρίτερα.

(17) Καταρχήν τέθηκαν υπόψη μου αντίγραφα Εκθέσεων Κλινικών Ψυχολόγων των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας (ΥΨΥ) ημερ. 14/6/2019, στις οποίες περιορίζομαι να αναφερθώ μόνο στις εισηγήσεις που περιλαμβάνονται στις εν λόγω Εκθέσεις, ως ειδικών εμπειρογνομόνων οι οποίες αναφέρουν όπως :

«Να αποκατασταθεί άμεσα η επικοινωνία των παιδιών με τη μητέρα. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να απομακρυνθεί ο πατέρας από όλες τις επικοινωνίες των παιδιών με τη μητέρα τους και

---

⁸ Επιστολή ΥΚΕ ημερ. 7/7/2020.

ενδεχομένως η παραλαβή των παιδιών να διευκολυνθεί μέσω της αρμόδιας λειτουργού ευημερίας. Θεωρείται ιδιαίτερης σημασίας η άμεση επανάκτηση της επικοινωνίας των παιδιών με τη μητέρα τους ...»

(18) Όσον αφορά τις ενέργειες των ΥΚΕ μετά την έκδοση του τελικού δικαστικού διατάγματος στις 25/10/2019, η υπηρεσία σημειώνει ότι, δεδομένης της μη εφαρμογής του:

«4. [...] οι αρμόδιοι Λειτουργοί Κοινωνικών Υπηρεσιών (ΛΚΥ) του αρμόδιου Γραφείου Κοινωνικών Υπηρεσιών στα Λατσία, προέβηκαν σε ατομικές συναντήσεις με τα παιδιά και τους γονείς, όπως επίσης πραγματοποίησαν επανειλημμένες επιτόπιες συναντήσεις στην οικία του πατέρα ή σε ουδέτερο χώρο, με στόχο να ενισχύσουν τις προσπάθειες της μητέρας να παραλάβει τα παιδιά από την οικία του πατέρα ή αλλού χωρίς ωστόσο να καταστεί η δυνατή η υλοποίηση διατάγματος. Η περίπτωση προσεγγίστηκε πολυθεματικά, με τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων επαγγελματιών (εκπροσώπους της Αστυνομίας-ΥΨΥ-εκπαιδευτικούς).

5. Τον 01/2020 η κα ΧΧΧ προέβηκε σε καταγγελία στην Αστυνομία για άσκηση ψυχολογικής βίας εναντίων των παιδιών από τον πατέρα. Ακολούθως, η αρμόδια ΛΚΥ στο πλαίσιο διερεύνησης προέβηκε σε ατομικές συναντήσεις με τα παιδιά, όπου και κατ' επανάληψη διαπιστώνει ότι ο πατέρας δεν διευκολύνει στην αποκατάσταση της σχέσης των παιδιών με τη μητέρα και ταυτόχρονα δημιουργεί συνθήκες αρνητικού επηρεασμού τους. Στις 26/5/2020 η ΛΚΥ προέβηκε σε εκτενή κατάθεση για τα ευρήματα και γεγονότα στον Αστυνομικό Σταθμό Λευκωσίας [...].

6. Η Αστυνομία, μετά την καταγγελία της κα ΧΧΧ, παρέπεμψε τα παιδιά στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας (ΥΨΥ), για εκ νέου αξιολόγηση. Οι ΥΨΥ εισηγήθηκαν μέσω της Αστυνομίας, όπως τα παιδιά συνοδεύονται από

ανεξάρτητο επαγγελματία. Οι ΥΚΕ με επιστολή τους προς την Αστυνομία ημερ. 26/5/2020, προώθησαν συγκεκριμένες εισηγήσεις, ως προς την υλοποίηση της εισήγησης των ΥΨΥ, με την οποία παράλληλα διατυπώνουν ότι συμφωνούν. Οι γονείς ενημερώθηκαν από την Αστυνομία για τη διαδικασία αξιολόγησης από τις ΥΨΥ, ωστόσο ο πατέρας υποστήριξε ότι δεν το θεωρεί σκόπιμο, προβάλλοντας ως λόγο προηγούμενη αξιολόγηση των παιδιών που ολοκληρώθηκε τον 6/2019.

7. Στις 7/4/2020 στο πλαίσιο πολιτικής έφεσης, με δηλώσεις των γονιών ενώπιον Δικαστηρίου, δόθηκαν οδηγίες όπως στις 8/4/2020 και 9/4/2020 η μητέρα παραλάβει τα παιδιά από την οικία του πατέρα, με τη συνοδεία ΛΚΥ. Η αρμόδια ΛΚΥ καθοδήγησε ανάλογα τους γονείς και έδωσε συγκεκριμένες συστάσεις για τον τρόπο υλοποίησης της οδηγίας, ωστόσο διαπιστώθηκε η εκ νέου επηρεασμένη στάση των παιδιών.

8. Στις 5/6/2020 εκδόθηκε εκ συμφώνου διάταγμα στο πλαίσιο δικαιοδοσίας Γονικής Μέριμνας, για παράδοση των παιδιών στη μητέρα από την οικία του πατέρα, χωρίς ωστόσο αποτέλεσμα. Στις 15/6/2020 οι αρμόδιοι ΛΚΥ προέβηκαν σε σχετική κατάθεση στη Αστυνομία.
[...]

9. Με βάση τα πιο πάνω, έχουμε αποταθεί στον Γενικό Εισαγγελέα με επιστολή μας ημερ. 18/6/2020, όπου και εγείρουμε την ανάγκη μελέτης για λήψη περαιτέρω μέτρων προστασίας των παιδιών, αναγνωρίζοντας το υπέρτατο δικαίωμα των παιδιών για επικοινωνία με τους γονείς, το δικαίωμα για ελεύθερη έκφραση και δυνατότητα υγιούς ανάπτυξης οικογενειακών δεσμών. Αναμένουμε σχετικές οδηγίες για τροχοδρόμηση ενεργειών.

Νοείται ότι η αρμόδια ΛΚΥ συνεχίζει τις προσπάθειες στο πλαίσιο συμβουλευτικής εργασίας με τους γονείς, με στόχο την επίτευξη επικοινωνίας των παιδιών με τη μητέρα τους. Στο στάδιο αυτό έχει συμφωνηθεί με τους γονείς όπως, από 8/7/2020 και κάθε εβδομάδα, τα

παιδιά να συναντούν τη μητέρα τους σε ουδέτερο χώρο της επιλογής τους, χωρίς την παρουσία του πατέρα (ωστόσο θα βρίσκεται πλησίον αυτά), ως μια προσπάθεια διασφάλισης της ελάχιστης επικοινωνίας των παιδιών με τη μητέρα τους.

Τέλος, τα νομοθετικά κενά, έχουν σημειωθεί από τις ΥΚΕ με σχετικές εισηγήσεις που υποβλήθηκαν στο τροποποιητικό νομοσχέδιο του περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμου 1990 και στην υπό μελέτη πρωτοβουλία των ΥΚΕ-Αστυνομίας-ΥΨΥ για σύσταση Επιτροπής Διαχείρισης Ιδιάζουσων Περιπτώσεων Ανυπακούων Διαταγμάτων Επικοινωνίας «ΕΔΙΠΑΔΕ».

Γ. Πρόσφατες Εξελίξεις

(19) Από την ετοιμασία των αρχικών εκθέσεων από τις αρμόδιες υπηρεσίες σε σχέση με τα παιδιά της παραπονούμενης, έχει παρέλθει ένας και πλέον χρόνος. Έκτοτε, όχι μόνο δεν έχει αποκατασταθεί η σχέση της κας. ΧΧΧ με τα παιδιά της αλλά η μεταξύ τους απόσταση έχει, διαπιστωμένα από τις ΥΚΕ, μεγαλώσει, αφού οι περιστάσεις που εμποδίζουν την επαφή της μαζί τους δεν φαίνεται να έχουν διαφοροποιηθεί.

(20) Σημειώνω ότι, σύμφωνα με επιστολή της Αστυνομίας ημερ. 28 Απριλίου 2020 προς τους δικηγόρους της παραπονούμενης, αντίγραφο της οποίας έθεσε η ίδια υπόψη μου, η Νομική Υπηρεσία έδωσε οδηγίες στην Αστυνομία όπως διερευνήσει το αδίκημα της κλοπής παιδιού κατά παράβαση του άρθρου 185 του Ποινικού Κώδικα και του αδικήματος της αρπαγής από νόμιμη κηδεμονία κατά παράβαση των άρθρων 246 και 248 του Ποινικού Κώδικα, εναντίον του πρώην συζύγου της παραπονούμενης.

(21) Επιπρόσθετα, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, με επιστολή του προς την παραπονούμενη, ημερ. 18 Ιουνίου 2020, πληροφορεί, μεταξύ άλλων,

την τελευταία ότι, «[...] η Αστυνομία δεν είναι αρμόδια να υποχρεώνει ή/και να επιβάλει στα ανήλικα παιδιά να υπακούσουν ή και να εφαρμόσουν το Διάταγμα. Η ευημερία των παιδιών και η ψυχολογική τους κατάσταση καθώς και η ετοιμότητα να συγκατατεθούν στην εφαρμογή του διατάγματος αποτελεί ευθύνη των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας και Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας. Η Αστυνομία συνεργάζεται στενά με όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες για το καλύτερο δυνατόν αποτέλεσμα και είναι σε ετοιμότητα να προσφέρει την βοήθεια που της ζητηθεί.»

(22) Όπως, δε, έχω ενημερωθεί από την παραπονούμενη αλλά και όπως σημειώνεται στην απαντητική επιστολή των ΥΚΕ, τίθεται θέμα παραβίασης και του συμπληρωματικού δικαστικού διατάγματος που εκδόθηκε εξ συμφώνου στις 5/6/2020, με το οποίο ο πατέρας των παιδιών διατάχθηκε, εντός 4 ημερών από την επίδοση του διατάγματος, να παραδώσει τα παιδιά στην μητέρα τους στην οικία του, παρουσία κοινωνικής λειτουργού. Αντίγραφο του εν λόγω διατάγματος τέθηκε υπόψη μου.

(23) Ειδικότερα, όπως με πληροφόρησε η κα.ΧΧΧ, έγιναν δυο προσπάθειες όπως αυτή παραλάβει τα παιδιά από την οικία του πατέρα τους, στην παρουσία Λειτουργών ΥΚΕ αλλά και αστυνομικών, χωρίς αποτέλεσμα, αφού τα παιδιά ήταν φανερά παντελώς απροετοίμαστα, τόσο πρακτικά όσο και συναισθηματικά, να την ακολουθήσουν.

Δ. Συμφέροντα των Παιδιών και Γονικά Δικαιώματα με βάση την Νομολογία του ΕΔΑΔ και Ημεδαπών Δικαστηρίων.

(24) Σύμφωνα με την νομολογία αναφορικά με το θέμα των γονικών δικαιωμάτων, του συμφέροντος του παιδιού και της αποξένωσης γονέα με παιδί, τόσο των ημεδαπών Δικαστηρίων όσο και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων :

- Η άσκηση των γονικών δικαιωμάτων και η απόλαυση της παρουσίας του γονιού στη ζωή του παιδιού και αντίστροφα, αποτελεί θεμελιώδη πτυχή του δικαιώματος στην οικογενειακή ζωή⁹, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και, αντίστοιχα, στο άρθρο 15 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Το συμφέρον του παιδιού, επιβάλλει την, κατά κανόνα, ανάγκη ύπαρξης επικοινωνίας μεταξύ γονέα και τέκνου.
- Το συμφέρον του παιδιού, άλλωστε, ανάγεται σε κριτήριο ρύθμισης των δικαιωμάτων επικοινωνίας των γονιών με τα παιδιά τους, κύριος σκοπός του οποίου είναι η ικανοποίηση του αισθήματος της αγάπης μεταξύ του γονέα και του παιδιού του και αποφυγή αποξένωσής τους¹⁰.
- Ο κίνδυνος αποξένωσης γονέα-παιδιού επέρχεται σε περιπτώσεις ανυπαρξίας επικοινωνίας. Η ευθύνη ρύθμισης της επικοινωνίας του παιδιού με τον γονέα δεν μπορεί να βαραίνει το παιδί¹¹.
- Οι γονείς έχουν συλλογική ευθύνη για την, όσο το δυνατό, πιο ομαλή ανάπτυξη των οικογενειακών δεσμών και ταυτοχρόνως αυξημένη υποχρέωση απάλειψης ή μείωσης των τραυματικών επιπτώσεων ενός διαζυγίου στα παιδιά τους¹².
- Ο γονέας με τον οποίο διαμένουν τα παιδιά, ενέχει υποχρέωση «θετικής ενέργειας» σε ότι αφορά την εξασφάλιση της επικοινωνίας

⁹ Case of R v. The UK, ECHR, Αρ. Υπόθεσης: 10496/83, ημερ. 8 Ιουλίου 1987.

¹⁰ Μανωλεδάκη, *Οικογενειακό Δίκαιο, Τόμος II, έκδοση Δ, σελ 327-328*.

¹¹ Γεωργίου Φώτη Τσόκκου v. Τατιάνας-Ελένης Παρασκευά, αριθμός αίτησης 246/14, ενδιάμεση απόφαση ημερ. 15/5/2015

¹² Μαρία Μαυρονικόλα v. Άντη Ξάνθου, αρ. έφεσης: 9/2009, ημερ. 24/2/2011.

του άλλου γονιού με τα παιδιά, στα πλαίσια της οποίας επιβάλλεται να ενθαρρύνει και να προτρέπει τα παιδιά ώστε να υλοποιούνται σχετικά δικαστικά διατάγματα¹³ και να μην διαταράσσεται η σχέση τους με τον άλλο γονέα.

- Οι αρμόδιες κρατικές αρχές, είναι επιφορτισμένες με την υποχρέωση να λαμβάνουν κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα που θα δημιουργήσουν τις απαραίτητες συνθήκες ώστε να επιτυγχάνεται η ουσιαστική επαφή του ενδιαφερόμενου, ανά περίπτωση, γονέα με το παιδί του¹⁴.
- Η, δε, «ανοχή» της στάσης ενός από τους δυο γονείς, η οποία έχει αποτέλεσμα την αποξένωση των παιδιών από τον άλλο γονέα, καθώς και η παράλειψη λήψης αποφασιστικών μέτρων σε σχέση με τον πρώτο γονέα, δημιουργεί παγιωμένες καταστάσεις σε ότι αφορά την απομάκρυνση των παιδιών από τον ενδιαφερόμενο γονέα¹⁵.

(25) Σε ότι αφορά δε το ζήτημα της συμμόρφωσης με δικαστικά διατάγματα, το Ανώτατο Δικαστήριο έχει, επανειλημμένα, τονίσει, την αναγκαιότητα αυτή γιατί: «Σε αντίθετη περίπτωση το κράτος δικαίου, επί του οποίου θεμελιώνονται τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των ατόμων και εδράζεται η απαίτηση του κοινωνικού συνόλου για εφαρμογή του νόμου και της τάξης σε μια δημοκρατική κοινωνία, θα κατάρρεε.¹⁶».

¹³ Μαρία Μαυρονικόλα ν. Άντη Ξάνθου, αρ. έφεσης: 9/2009, ημερ. 24/2/2011.

¹⁴ Case of Luzi v. Italy, ECHR, αρ. Υπόθεσης. 48322/17, ημερ. 5/12/2019

¹⁵ Case of Luzi v. Italy, ECHR, αρ. Υπόθεσης. 48322/17, ημερ. 5/12/2019.

¹⁶ Μαρία Μαυρονικόλα ν. Άντη Ξάνθου, αρ. έφεσης: 9/2009, ημερ. 24/2/2011, Photiou v. Hadjiforados (1988) 1 C.L.R., 384

(26) Σύμφωνα με τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, «[...] το άρθρο 42¹⁷ του περί Δικαστηρίων Νόμου 1960 (Ν. 14/60), προσδιορίζει τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου για την τιμωρία προσώπων, φυσικών ή νομικών, για την παρακοή διαταγμάτων. Προϋπόθεση ενεργοποίησης της πιο πάνω δικαιοδοσίας είναι η τήρηση των διαδικαστικών προϋποθέσεων που τίθενται με τις πρόνοιες της Δ.42 Α(1) των περί Πολιτικής Δικονομίας Διαδικαστικών Κανονισμών [...] Από την ίδια τη φύση της διαδικασίας παρακοής ως οιονεί ποινικής [...] αναφύεται η ανάγκη πλήρους και αποτελεσματικής διαπίστωσης ύπαρξης των πιο κάτω προϋποθέσεων [...] (α). Ύπαρξη διατάγματος, (β). Ύπαρξη αναγκάιας οπισθογράφησης, (γ). Προσωπική επίδοση του διατάγματος, (δ). Προσωπική επίδοση της αιτήσεως παρακοής.»¹⁸ «[...] η Δ. 42 Α καθιστά την προσωπική επίδοση, τόσο του οπισθογραφημένου διατάγματος όσο και της αίτησης προς εξαναγκασμό σε υπακοή προς αυτό, **απαρέγκλιτο όρο για την καταδίκη του προσώπου που δεν συμμορφώνεται.**»¹⁹

¹⁷ «42. Τηρουμένου οιοιδήποτε διαδικαστικού κανονισμού έκαστον δικαστήριο θα έχη εξουσία να εξαναγκάζη εις υπακοήν προς οιονδήποτε διάταγμα εκδοθέν υπ' αυτού, διατάπτον ή απαγορεύον την εκτέλεσιν οιασδήποτε πράξεως, διά προστίμου ή φυλακίσεως ή μεσεγγυήσεως πραγμάτων. Και το δικαστήριο δύναται επιπροσθέτως να επιδικάση εις το πρόσωπον προς το συμφέρον του οποίου εξεδόθη το διάταγμα τοιούτον ποσόν υπό μορφήν αποζημιώσεως, ως το δικαστήριο δύναται να θεωρήση πρέπον.

Νοείται ότι έκαστο δικαστήριο θα έχη εξουσία τιμωρίας για παρακοή ή και εξαναγκασμού σε υπακοή σ' οποιοδήποτε διάταγμα του στις περιπτώσεις που αφορούν διάδικο σε δικαστική διαδικασία αλλά και στις περιπτώσεις που αφορούν οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, νοουμένου ότι αυτό έλαβε γνώση του διατάγματος και εν γνώσει του και ηθελημένα παροτρύνει ή συνεργεί στη μη υπακοή διατάγματος.»

¹⁸ *Krashias Shoe Factory Ltd v. Adidas* (1989) 1 (E) A.A.Δ. 750, *Μαρία Μαυρονικόλα v. Άντη Ξάνθου*, αρ. έφεσης: 9/2009, ημερ. 24/2/2011.

¹⁹ *Krashias Shoe Factory Ltd v. Adidas, Tofan v. Κυπριακής Δημοκρατίας*, αναθ. Έφεση αρ. 163/2013, ημερ. 2/7/2020.

Ε. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

(27) Καταρχήν να αναφέρω ότι ενώπιον αρμοδίου δικαστηρίου βρίσκεται σε εξέλιξη δικαστική διαδικασία σε σχέση με την αίτηση παρακόης την οποία καταχωρήσε η παραπονούμενη εναντίον τρίτου προσώπου και δη του τέως συζύγου της, και ως εκ τούτου η συμπεριφορά του,κατα ποσό δηλαδή ο τελευταίος προέβει σε ...«θετική ενέργεια» σε ότι αφορά την εξασφάλιση της επικοινωνίας του άλλου γονιού με τα παιδιά, στα πλαίσια της οποίας επιβάλλεται να ενθαρρύνει και να προτρέπει τα παιδιά ώστε να υλοποιούνται σχετικά δικαστικά διατάγματα²⁰ και να μην διαταράσσεται η σχέση τους με τον άλλο γονέα σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΑΔ (βλ ανωτέρω υποσημείωση 13) , δεν θα αποτελέσει αντικείμενο σχολιασμού από πλευράς μου στην παρούσα Έκθεση, αφού κάτι τέτοιο θα εξέπιπτε των αρμοδιοτήτων μου αφενός ως υπόθεση ιδιωτικής διαφοράς, αφετέρου ενόψει εκρεμοδικίας .

(28) Ως εκ τούτου η δίκη μου παρέμβαση περιορίζεται στις ενέργειες και/ή παραλείψεις των **Αρμοδίων Αρχών ήτοι, Αστυνομία και ΥΚΕ**, που οφείλουν να μην μένουν αμέτοχοι μπροστά σε τόσο σοβαρά ζητήματα όπως η γονική αποξένωση η οποία προσβάλλει τόσο το καλώς νοούμενο συμφέρον των παιδιών όσο και του δικαιώματος στην οικογενειακή ζωή.

(29) Σημειώνεται δε ότι παρούσα, περίπτωση καθίσταται ακόμα πιο ιδιάζουσα, η οποία σπανίως εμφανίζεται καθότι η αποξένωση έχει επέλθει μεταξύ των παιδιών και του γονέα στον οποίο έχει ανατεθεί από το Δικαστήριο η φύλαξη και φροντίδα των παιδιών και με τον οποίο τα παιδιά θα έπρεπε να διαμένουν.

²⁰ Μαρία Μαυρονικόλα ν. Άντη Ξάνθου. αρ. έφεσης: 9/2009, ημερ. 24/2/2011.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

(30) Σε ότι αφορά την Αστυνομία, δεν παραγνωρίζω τις προσπάθειες στις οποίες, καταβάλλει για σκοπούς υποστήριξης της παραπονούμενης.

(31) Παρόλα αυτά, δεν μου διαφεύγει το γεγονός ότι, με την έκδοση του αρχικού προσωρινού Δικαστικού Διαταγμάτος του Οικογενειακού Δικαστηρίου Λευκωσίας ημερ. 20/11/2018 όπου οι διάδικοι διατάσσονταν να ενεργήσουν με συγκεκριμένο τρόπο και το οποίο διέτασσε τον πατέρα να επιστρέφει τα παιδιά στο σπίτι της παραπονούμενης, η Αστυνομία υποστήριξε ότι ήταν ρυθμιστικού περιεχομένου και δεν προέβη σε άμεση ποινική διερεύνηση για την ανυπακοή σε διάταγμα ως ποινικό αδίκημα με βάση το αρ. 137 του ποινικού κώδικα το οποίο ορίζει ότι: «Όποιος ανυπακούει σε διάταγμα, ένταλμα, ή διαταγή που εκδόθηκε από Δικαστήριο,... είναι ένοχος πλημμελήματος και υπόκειται σε φυλάκιση δύο χρόνων, ...»

(32) Εν τούτοις μετά το συμπληρωματικό διάταγμα του Ιουνίου 2020 που εξασφάλισε η παραπονούμενη, διασαφηνίστηκε πια ότι το περιεχόμενο του είναι προστακτικό και διατάσσει ξεκάθαρα τον πατέρα να παραδώσει τα παιδιά υπό την φύλαξη της μητέρας με ειδική οπισθογράφηση ως προς τις συνέπειες της ανυπακοής η οποία περιλαμβάνει την σύλληψη του υπόπτου.

Άρα τα ερωτήματα που παραμένουν αναπάντητα από την Αστυνομική δύναμη είναι αφενός τι προτίθεται να κάνει με τα νέα δεδομένα ως προς την ενδεχόμενη ανυπακοή του εν λόγω διατάγματος, κατα ποσό δηλαδή θα το διερευνήσει εκ νέου ως ποινικό αδίκημα, με βάση το αρ.137 ποινικού κώδικα, ως ενδεχόμενης παραβίασης προστακτικού διατάγματος, και αφετέρου κατα ποσό θα προχωρήσει σε σύλληψη και θα το αντιμετωπίσει σαν αυτόφωρο πλέον αδίκημα με τα δεδομένα που έχει ενώπιόν της, τα οποία συνεχίζουν να μὴν αποκαθιστούν την νομιμότητα και την εφαρμογή του διατάγματος.

Περαιτέρω θα πρέπει να ολοκληρωθεί η διερεύνηση που ζήτησε ο Γενικός Εισαγγελέας σε σχέση με τα αδικήματα της κλοπής παιδιού κατά παράβαση του άρθρου 185 του Ποινικού Κώδικα και του αδικήματος της αρπαγής από νόμιμη κηδεμονία κατά παράβαση των άρθρων 246 και 248 του Ποινικού Κώδικα, εναντίον του πρώην συζύγου της παραπονούμενης.

χωρίς άλλη καθυστέρηση η οποία αποβαίνει σε βάρος των ανηλίκων τέκνων και της παραπονούμενης.

(33) Επειδή η παράλειψη άμεσης και αποφασιστικής παρέμβασης της Αστυνομίας από την πρώτη καταγγελία της παραπονούμενης στις 29, Ιουλίου 2018 μέχρι και σήμερα, είχε ως αποτέλεσμα να χαθεί πολύτιμος χρόνος και η αποξένωση μεταξύ της παραπονούμενης και των παιδιών της να μεγαλώνει σε βαθμό που να έχει παγιωθεί μία κατάσταση συνεχιζόμενης παραβίασης των γονικών της δικαιωμάτων, θα πρέπει πλέον οι όποιες ενέργειες κριθούν κατάλληλες και αναγκαίες, να υλοποιηθούν χωρίς καμία περαιτέρω καθυστέρηση, όπως ρητά ορίζει η εγκύκλιος της αστυνομίας ημ. 26/8/19 σύμφωνα με την οποία : «Σε καμιά περίπτωση τα μέλη μας που διαχειρίζονται τέτοιες καταγγελίες να παραμένουν αμέτοχα, ιδιαίτερα όταν διαπιστώνεται επανειλημμένη, ηθελημένη και κακόπιστη παράλειψη συμμόρφωσης με τις πρόνοιες του διατάγματος», σε συνεργασία δε, με την Νομική Υπηρεσία η οποία έδωσε τις σχετικές οδηγίες.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

(34) Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, έχουν καθοριστικό ρόλο σε τέτοιες υποθέσεις, ο οποίος φαίνεται μεν να ασκείται στο μέτρο του δυνατού, δεδομένης της στάσης του πατέρα, αλλά δεν θα πρέπει να περιορίζεται μόνο σε μερική απάμβλυνση του προβλήματος και την ετοιμασία εκθέσεων, αλλά θα πρέπει να προβούν στη λήψη κάθε αναγκαίου μέτρου, σε συνεργασία με τις ΥΨΥ ώστε να αποκατασταθεί η συναισθηματική και η πραγματική σχέση της μητέρας με τα παιδιά της τα οποία βιώνουν γονική αποξένωση.

(35) Η ανάγκη επαφής των παιδιών με τη μητέρα τους έχει, άλλωστε, διαπιστωθεί και τονιστεί από ειδικούς ψυχολόγους εδώ και ένα, και πλέον, χρόνο, ενώ η παράταση της παραμονής των παιδιών μακριά από αυτή, θα επιφέρει ακόμα μεγαλύτερο χάσμα μεταξύ τους.

Σημειώνεται δε, ότι αυτή την στιγμή παρουσιάζεται μια στρέβλωση του περιεχομένου του οριστικού διατάγματος του Οικογενειακού Δικαστηρίου το οποίο καθορίζει την φύλαξη των παιδιών με την μητέρα και το δικαίωμα επικοινωνίας στον πατέρα, καθότι τα παιδιά διαμένουν και βρίσκονται κάτω από την φύλαξη του πατέρα, με την μητέρα να αγωνίζεται για μια υποτυπώδη επικοινωνία η οποία δεν είναι βέβαιο ότι θα συνεχίσει να πραγματοποιείται ομαλά λόγω θερινών διακοπών των ΛΚΥ.

(36) Το γεγονός, δε, ότι η παραπονούμενη, με στόχο την εξασφάλιση της ελάχιστης επικοινωνίας της με τα παιδιά της, αναγκάζεται να προβαίνει σε τεράστιες εκπτώσεις από τα γονικά της δικαιώματα, συναινώντας σε «συμφωνίες» και «όρους» ώστε να μπορεί συναντάει περιστασιακά τα παιδιά της και χωρίς καμία εγγύηση ότι αυτή η επαφή θα συνεχιστεί, δεν μπορεί να θεωρηθεί, από μόνο του, ως θετικό βήμα για την αποκατάσταση της αποξένωσης που έχει επέλθει, γιατί σε καμία περίπτωση, δεν μπορεί να γίνει

αποδεκτή η συνέχιση της παραβίασης των γονικών δικαιωμάτων της παραπονούμενης και, κατ' επέκταση, του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματός της στην οικογενειακή ζωή όπως αυτή ρυθμίζεται από το σχετικό διάταγμα του Οικογενειακού Δικαστηρίου, γιατί όπως άλλωστε, έχει κριθεί νομολογικά, «η παρακοή σε διαταγή του δικαστηρίου πλήττει το θεμέλιο της έννομης τάξης. Η συνέχισή της (παρακοής) τείνει να το ανατρέψει»²¹.

Η Πολιτεία οφείλει να προστατεύει τους πολίτες της και να διασφαλίζει το κράτος δικαίου.

Η απουσία άμεσων και αποτελεσματικών μέτρων αποκατάστασης της νομιμότητας που θέλει τα παιδιά να είναι υπό την φύλαξη της μητέρας, σύμφωνα με οριστικό διάταγμα αρμόδιου δικαστηρίου, το οποίο έκρινε αποφασιστικά ότι το συμφέρον των παιδιών είναι να διαμένουν με την μητέρα τους, οδήγησε στην πρακτική ανατροπή του, από την απλή άρνηση του άλλου γονιού να συμμορφωθεί με το περιεχόμενο του.

Εν κατακλείδι τα παιδιά παραμένουν με τον πατέρα σε αντίθεση με το περιεχόμενο του διατάγματος και επί της δίκης του αρνήσεως ,τα παιδιά δεν εξετάζονται από ψυχολόγο όπως εισηγούνται οι ΥΨΥ με την συμφωνία των ΥΚΕ,ενώ συνάμα παραγκωνίζεται η άποψη των ειδικών που θέλει τα παιδιά να βρίσκονται υπό την φύλαξη της μητέρας.

---

²¹ Λοΐζου ν. Αστυνομίας, Ποινική Έφεση 6121, ημερ. 18/7/1996.

ΣΤ. Εισηγήσεις

(37) Για όλους τους πιο πάνω λόγους, θα πρέπει, άμεσα και με τη σύμπραξη και τη συνεργασία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, Αστυνομίας, ΥΚΕ και ΥΨΥ:

- Να λάβει, χώρα η νέα αξιολόγηση των παιδιών από τις ΥΨΥ, δεδομένου ότι αυτά παρέμειναν στις ίδιες συνθήκες μηδενικής επαφής με τη μητέρα τους, για ένα και πλέον χρόνο από την τελευταία αξιολόγησή τους.
  - Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο πατέρας δεν συναινεί στην εξέταση των παιδιών από τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας(ΥΨΥ), παρότι κρίθηκε αναγκαίο από τις ΥΨΥ και οι ΥΚΕ συμφωνούν με την εισήγηση αυτή, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα άμεσα πρίν οι καταστάσεις οδηγήσουν σε αδιέξοδα και σε μη ανατρέψιμα αποτελέσματα.
  - Συγκεκριμένα οι ΥΚΕ έχουν υποχρέωση κάτω από τέτοιες περιστάσεις να προβούν με βάση τον περι σχέσεων Γονέων και Τέκνων νόμο (αρ.18) σε εξασφάλιση διατάγματος για μερική άρση γονικής μέριμνας που αφορά τον τομέα της υγείας ώστε να εξασφαλίσουν την εξέταση των παιδιών από τις ΥΨΥ.
  - Σε κάθε άλλη περίπτωση η κατάσταση παραμένει μετέωρη και το καλώς νοούμενο συμφέρον των παιδιών διακυβεύεται με άγνωστες συνέπειες.
-
- Περαιτέρω θα πρέπει να υιοθετηθούν και εφαρμοστούν εξατομικευμένα μέτρα με στόχο τη διασφάλιση της συναισθηματικής ισορροπίας των παιδιών, τη γεφύρωση του χάσματος που έχει επέλθει στη σχέση τους με τη μητέρα τους και την αποκατάσταση της συναισθηματικής

σύνδεσής τους με αυτή χωρίς καμία διακοπή η οποία δύναται να οδηγήσει σε οπισθοδρόμηση.

- Όσο αφορά την Αστυνομία θα πρέπει να εξεταστούν και να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα σε σχέση με την διερεύνηση ποινικών αδικημάτων που σχετίζονται με την ανυπακοή σε διαταγή του Δικαστηρίου μετά την έκδοση του συμπληρωματικού διατάγματος του Οικογενειακού Δικαστηρίου το οποίο ήρε οποιεσδήποτε αμφιβολίες κατα ποσό είναι διατακτικό και όχι ρυθμιστικό όσον αφορά την φύλαξη και διαμονή των παιδιών με την μητέρα τους.
- Περαιτέρω θα πρέπει να ολοκληρωθεί η διερεύνηση των αδικημάτων της κλοπής παιδιού κατά παράβαση του άρθρου 185 του Ποινικού Κώδικα και του αδικήματος της αρπαγής από νόμιμη κηδεμονία κατά παράβαση των άρθρων 246 και 248 του Ποινικού Κώδικα, εναντίον του πρώην συζύγου της παραπονούμενης όπως διέταξε ο Γενικός Εισαγγελέας, χωρίς άλλη καθυστέρηση η οποία αποβαίνει εις βάρος του καλώς νοούμενου συμφέρον των παιδιών.
- Τέλος θα πρέπει, άμεσα, να μελετηθεί και να υιοθετηθεί ένα σαφές και αναλυτικό θεσμικό πλαίσιο που θα ενισχύει τις αρμοδιότητες όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών ώστε να έχουν την δυνατότητα να λαμβάνουν ισχυρά μέτρα ως προς υλοποίηση των διαταγμάτων για την πλήρη, έγκαιρη και αποτελεσματική προστασία των παιδιών, μέσα απο την τροποποίηση των περί σχέσεων γονέων και τέκνων νόμων, καθώς επίσης και μέσα από την σύσταση Επιτροπής Διαχείρισης Ιδιάζουσων Περιπτώσεων Ανυπακοών Διαταγμάτων Επικοινωνίας «ΕΔΙΠΑΔΕ», η οποία βρίσκεται υπό μελέτη με πρωτοβουλία των ΥΚΕ-Αστυνομίας-ΥΠΥ.

(38) Όλα τα πιο πάνω αποτελούν τις εισηγήσεις μου προς τον Αρχηγό Αστυνομίας και τη Διευθύντρια Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, στους οποίους υποβάλλω την παρούσα Έκθεση, για τις δικές τους άμεσες σχετικές ενέργειες για τις οποίες θα πρέπει ενημερωθεί το Γραφείο μου.

(39) Η έκθεση υποβάλλεται και στη Διευθύντρια Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας, λόγω αρμοδιότητας.

(40) Τέλος η παρούσα Έκθεση αποστέλλεται στον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για ενημέρωση του.

Μαρία Στυλιανού-Λοττίδη

Επίτροπος Διοικήσεως

και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων